

Sygn. akt II Ca 655/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 listopada 2012 r.

Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze II Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

PrzewodniczącySSO Wojciech Damaszkowski/spr/

SędziowieSSO Jadwiga Jakubowska, SSO Anna Mikuliszyn

ProtokolantAgnieszka Lesicka

po rozpoznaniu w dniu 22 listopada 2012 r. w Jeleniej Górze

na rozprawie

sprawy z powództwa małoletniej M. G. (1) reprezentowanej przez przedstawicielkę ustawową M. G. (2)

przeciwko E. W.

o alimenty

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Zgorzelcu

z dnia 22 sierpnia 2012 r., sygn. akt III RC 103/12

apelację oddala.

Sygn. akt II Ca 655/12

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy w Zgorzelcu oddalił powództwo o alimenty małoletniej M. G. (1) skierowane przeciwko E. W..

Powyższe orzeczenie Sąd Rejonowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych.

Małoletnia powódka jest córką M. G. (2) i G. G.. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze z dnia 21 maja 2007 r. o sygn. akt I C 219/07 zasądzono od ojca małoletniej powódki G. G. na jej rzecz rentę alimentacyjną w kwocie po 500 zł miesięcznie.

Powódka obecnie ma trzynaście lat, jest zdrowa, zdarzają jej się infekcje górnych dróg oddechowych. Miesięczny koszt jej utrzymania wynosi około 600 – 800 zł. Pozwany jest dziadkiem małoletniej powódki. Przedstawicielka ustawowa dziecka obecnie pracuje osiągając dochody w kwocie 2.000 zł netto. Wcześniej deklarowała dochody w granicach 2.500zł netto. Mieszka wraz z małoletnią i konkubentem we własnościowym mieszkaniu, które nabyła ze środków uzyskanych z umownego podziału majątku z byłym mężem - ojcem dziecka. Poności koszty związane z utrzymaniem swoim i córki w tym: czynsz - 280 zł plus media około 300 zł miesięcznie. Dodatkowo raz do roku matka powódki kupuje dla niej specjalne wkładki ortopedyczne za kwotę około 80 zł. Jest właścicielką samochodu A. (...) z 2000 r. W lutym 2011 r. zakupiła córce markowe ubrania: spodnie, czapkę i rękawiczki za kwotę 419 zł, w tym spodnie za 299 zł.

Ojciec dziecka dobrowolnie nie realizuje obowiązku alimentacyjnego wobec powódki. Egzekucja prowadzona od 2007 r. przeciwko niemu jest obecnie całkowicie bezskuteczna i według stanu na dzień 14 lutego 2012 r. dłużnik ma zaległości na kwotę 8.550 zł wobec dłużniczki i 12.000 zł wobec (...).

Matka dziecka od kilku miesięcy nie korzysta z funduszu alimentacyjnego, gdyż jej dochody przekroczyły limit. Pozwany otrzymuje emeryturę w wysokości 1.250 zł netto miesięcznie. Mieszka wraz z niepełnosprawną żoną nie posiadającą dochodu. Pozwany ponosi koszty związane z utrzymaniem domu w łącznej kwocie 200 zł miesięcznie oraz koszty leczenia własnego i żony w kwocie 600 zł. Pozostałą kwotę przeznacza na pozostałe potrzeby swojej rodziny. Pozwany posiada samochód V. (...)z 2003 r. Ma na sobie również zarejestrowany samochód M. (...). Dom, w którym zamieszkuje z żoną stanowi ich współwłasność z synem.

Ojciec małoletniej ma wykształcenie podstawowe, osiąga dobre dochody, których źródła ukrywa. Samochód M. (...)był jego własnością zarejestrowaną jedynie na ojca. W 2011 r. ojciec dziecka żył na bardzo wysokim poziomie.

Biorąc za podstawę powyższe ustalenia Sąd Rejonowy wskazał, że obowiązek dostarczania środków utrzymania obciąża krewnych w linii prostej oraz rodzeństwo (art. 128 k.r.o.), przy czym obowiązek alimentacyjny obciąża zstępnych przed wstępnymi, a wstępnych przed rodzeństwem, a jeżeli jest kilku zstępnych lub wstępnych - obciąża bliższych stopniem przed dalszymi (art. 129 § 1 i 2 k.r.o.). Wskazał również Sąd, że zgodnie z art. 132 k.r.o. obowiązek alimentacyjny zobowiązanego w dalszej kolejności powstaje dopiero wtedy, gdy nie ma osoby zobowiązanej w bliższej kolejności albo gdy osoba ta nie jest w stanie uczynić zadość swemu obowiązkowi lub gdy uzyskanie od niej na czas potrzebnych uprawnionemu środków utrzymania jest niemożliwe lub połączone z nadmiernymi trudnościami. Nadto zgodnie z art. 133 § 1 i 2 k.r.o. rodzice są obowiązani do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie, chyba że dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania. Powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego – wyrok z dnia 24 maja 1966 r., sygn. III CR 89/66; wyrok z dnia 22 kwietnia 1974 r., sygn. akt III CRN 66/74 – Sąd Rejonowy wskazał, że w przypadku, gdy jedno z rodziców jest całkowicie niezdolne do wykonywania ciężącego na nim obowiązku alimentacyjnego, obowiązek ponoszenia w całości ciężarów związanych z utrzymaniem i wychowaniem wspólnych dzieci spoczywa w zasadzie na pozostałym rodzicu, a dopiero gdyby zostało ustalone, że drugi z rodziców, mimo odpowiedniej staranności i wykorzystania wszystkich możliwości zarobkowych nie jest w stanie w całości lub części sprostać swoim obowiązkom względem dziecka i z tego powodu dziecko mogłoby znaleźć się w niedostatku, w grę wchodziłby subsydiarny obowiązek dalszych krewnych, w szczególności dziadków. W ocenie Sądu I instancji powódka nie wykazała zasadności powództwa. Sąd oszacował potrzeby dziecka na kwotę 500-800 zł miesięcznie, uznając wskazane przez przedstawicielkę ustawową potrzeby na kwotę 1.300 zł za zawyżone. Zważył Sąd, że zasady doświadczenia życiowego wskazują, iż na koszty związane z zaspokojeniem potrzeb utrzymania dziecka w tym wieku składają się przede wszystkim koszty wyżywienia, odzieży, lekarstw oraz koszty zapewnienia mieszkania, w którym małoletnia się wychowuje. Realną kwotę tych kosztów ustala się oceniając również poziom życia jego rodziców, ich sytuację dochodową i majątkową. Kwota 500 - 800 zł jako wystarczająca na pokrycie potrzeb życiowych dziecka nie może być oceniana jako niedostatek. Małoletnia powódka mieszka wraz z matką prowadzącą wspólne gospodarstwo domowe z konkubentem, który posiada dochody i może pokrywać 1/3 kosztów utrzymania mieszkania. Dodatkowo matka posiada dostateczne dochody w wysokości 2.000 zł netto miesięcznie i majątek w postaci mieszkania oraz samochodu na pokrycie potrzeb córki. Na pewno o niedostatku nie świadczyła przedstawiona przez matkę małoletniej powódki faktura za zakup trzech sztuk markowych ubrań za kwotę 419 zł. Zważył Sąd, że egzekucja alimentów od ojca jest utrudniona z uwagi na ukrywanie przez niego dochodu i majątku, nie mniej jednak bezskuteczność dotychczasowej egzekucji wynika raczej z bierności wierzycielki jak i organu egzekucyjnego niż rzeczywistego braku faktycznych możliwości ich przymusowego realizowania od ojca. Mając jednak na uwadze celowe ukrywanie dochodów i majątku przez ojca o cechach uporczywego i umyślnego uchylania się przez niego od obowiązku alimentacyjnego Sąd uznał, że uzyskanie od ojca na czas potrzebnych jej środków utrzymania jest niemożliwe lub połączone z nadmiernymi trudnościami. Nie mniej jednak w ocenie Sądu, skoro przedstawicielka ustawowa powódki posiada dochody na poziomie 2.000 zł, to jest ona w stanie zaspokoić potrzeby córki w takim zakresie, aby nie popadła ona w niedostatek. Tym samym Sąd nie znalazł podstaw do obciążania obowiązkiem alimentacyjnym dziadka małoletniej, bowiem

obowiązek alimentacyjny dziadka nie polega na przerzuceniu na niego obowiązku alimentacyjnego niespełnionego przez ojca dziecka.

Powyższe orzeczenie apelacją w całości zaskarżyła powódka, zarzucając:

1. naruszenie prawa materialnego w postaci art. 132 k.r.o. polegające na wadliwej wykładni i niewłaściwym zastosowaniu w/w normy prawnej poprzez niezasądzenie od pozwanego na rzecz powódki alimentów, podczas gdy w realiach sprawy zostały spełnione ustawowe przesłanki, gdyż matka powódki nie jest w stanie samodzielnie uczynić zadość obowiązkowi łożenia na zaspokojenie wszystkich uzasadnionych potrzeb dziecka w pełnym zakresie, a uzyskanie na czas potrzebnych środków od ojca małoletniej jest wobec jego postawy całkowicie niemożliwe;
2. naruszenie przepisów postępowania cywilnego w postaci art. 233 k.p.c. w zw. z art. 232 zd. 2 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i dowolną ocenę oraz zaniechanie przeprowadzenia części dowodów;
3. naruszenie przepisów postępowania cywilnego, a to art. 328 § 2 k.p.c. przez nieprawidłowe i dowolne sporządzenie uzasadnienia wyroku;
4. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym przez przyjęcie, że:
 - samochód M. (...) stanowi własność G. G., podczas gdy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy świadczy o tym, że należy do pozwanego;
 - ustaleniu, że powódka zamieszkuje jedynie wspólnie z córką oraz swoim konkubentem podczas gdy razem w gospodarstwie z nimi zamieszkuje jeszcze drugie małoletnie dziecko, co ma istotny wpływ na średni miesięcznych dochód na członka rodziny oraz ocenę, czy osoby te znajdują się w dostatku czy też nie,
 - uznaniu, że pozwany nie dysponuje środkami pozwalającymi na udział w zaspokajaniu potrzeb małoletniej wnuczki, podczas gdy posiadany przez niego majątek ruchomy i nieruchomy, a także standard życia wskazują, że posiada on środki finansowe znacznie wyższe od deklarowanych.

Stawiając powyższe zarzuty powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa poprzez zasądzenie alimentów w kwocie 250 zł miesięcznie płatnych do dnia 10 - go każdego miesiąca do rąk przedstawicielki ustawowej oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd I instancji poczynił niewadliwe ustalenia faktyczne, w oparciu o które dokonał trafnej oceny prawnej. Sąd Odwoławczy ocenę tę podzielił w całości.

Wbrew zarzutom Sąd Rejonowy, który przeprowadził wszystkie zawnioskowane przez strony dowody, nie naruszając przepisów prawa procesowego jak i zasad swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.). Na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd wyprowadził prawidłowe wnioski. Biorąc pod uwagę, że powódka reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika nie złożyła wniosków dowodowych o przesłuchanie w charakterze świadków: G. G., R. G. i osoby o nazwisku M. lub M., Sąd nie miał obowiązku przeprowadzania tych dowodów z urzędu (art. 232 k.p.c.). To strony, a nie Sąd, są wyłącznym dysponentem toczącego się postępowania i one ponoszą odpowiedzialność za jego wynik, co oznacza, że działalność Sądu z urzędu powinna być podejmowana tylko w uzasadnionych sytuacjach (por. np. uzasad. wyroku SN z dnia 17 grudnia 1996 r., I CKU 45/96, OSNC 1997/6-7/76; uzasad. wyroku SN z dnia 16 grudnia 1997 r., II UKN 406/97, OSNAPiUS 1998/ 21/ 643; wyrok SN z dnia 15 grudnia 1998 r., I CKN 944/97, Prok. i Pr.-wkł. 1999/ 11-12/ 38; wyrok SN z dnia 7 lipca 1999 r., II CKN 417/98, Prok. i Pr.-wkł. 1999/11-12/ 35; uzasad. wyroku SN z dnia 15 lipca 1999 r., I CKN 415/99, LEX nr 83805; wyrok SN z

dnia 7 października 1998 r., II UKN 244/98, OSNAPiUS 1999/ 20/ 662). Sąd nie może zatem podejmować czynności procesowych za stronę, tym bardziej zastępowaną przez profesjonalnego pełnomocnika, jeżeli nie jest to podyktowane uzasadnioną sytuacją, która nie zachodziła w niniejszej sprawie. Materiał dowodowy dozwalał również na wydanie rozstrzygnięcia.

Równocześnie nie miał racji skarżący zarzucając naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. Uzasadnienie orzeczenia spełniało bowiem wszystkie wymogi stawiane przez w/w przepis w tym zawierało wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, m.in. ustalenie faktów, które uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa, w związku z czym uzasadnienie rozstrzygnięcia nie uniemożliwiało dokonania kontroli instancyjnej rozstrzygnięcia.

Sąd I instancji nie naruszył przepisu prawa materialnego, a to art. 132 k.r.o.

Obowiązek alimentacyjny dziadków małoletniego ma charakter jedynie subsydiarny, co oznacza, że zobowiązany w pierwszej kolejności rodzic nie jest w stanie zaspokoić w pełni usprawiedliwionych potrzeb dziecka, a zatem ich odpowiedzialność jest inna, oparta na innych przesłankach niż rodziców. Dziadkowie uprawnionego są obowiązani alimentować go w takim zakresie, w jakim pozwala im na to ich sytuacja majątkowa.

Sąd Odwoławczy podzielił ocenę Sądu meriti, że obecna sytuacja majątkowa pozwanego nie dozwala na alimentowanie małoletniej powódki. Pozwany utrzymuje siebie i chorą na nowotwór żonę, będącą osobą całkowicie niezdolną do pracy, z emerytury w wysokości 1.250 zł miesięcznie. Wprawdzie jest właścicielem połowy domu jednorodzinnego, jednakże zauważyć należy, że zakupił go wspólnie z drugim synem, z kwoty uzyskanej ze wcześniejszej sprzedaży nieruchomości. Ponosi również połowę kosztów utrzymania domu oraz bieżące wydatki związane z własnym utrzymaniem. Obejmują one także nakłady związane z leczeniem małżonki w wysokości 400 zł. Wbrew zarzutom apelacji, Sąd II instancji dał wiarę zeznaniom pozwanego, że obecnie użytkuje on jedynie samochód marki V. (...) z 2003 r., albowiem istotnie, w świetle zasad doświadczenia życiowego osoba w wieku pozwanego oraz jej osobiste potrzeby nie uzasadniają użytkowania tak dużego samochodu, jakim jest samochód marki M. (...), w związku z czym nie ponosi z tego tytułu żadnych opłat. Powódka kwestionując w tym zakresie twierdzenia pozwanego, nie zaferowała na tę okoliczność dowodów przeciwnych.

Natomiast w odniesieniu do sytuacji majątkowej przedstawicielki ustawowej małoletniej wskazać należało, że jest ona na tyle dobra, że istotnie, nie sposób przyjąć, aby małoletnia pozostawała w niedostatku. Matka dziecka osiąga stałe dochody na poziomie 2.000 zł, jest właścicielem trzypokojowego mieszkania własnościowego, zakupionego w trakcie trwania związku małżeńskiego z ojcem dziecka, w czasie którego na podstawie aktu darowizny połowy nieruchomości darowanej jej przez pozwanego i jego małżonkę, a następnie sprzedaży tej nieruchomości oraz w późniejszym okresie sprzedaży wybudowanego w zamian za uzyskane środki domu, uzyskała takie zabezpieczenie finansowe, które umożliwiło jej zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych. Na powyższą ocenę nie miała przy tym wpływu podnoszona przez przedstawicielkę ustawową okoliczność, że na utrzymaniu poza małoletnią powódka posiada ona także drugie dziecko pochodzące z innego związku. Uszło bowiem uwagi skarżącej, że obowiązek alimentacyjny wobec drugiego dziecka spoczywa na jego ojcu, a uwzględnienie tej okoliczności przy ocenie przesłanki niedostatku skutkowałoby obciążeniem pozwanego obowiązkiem alimentacyjnym, który na nim nie spoczywa.

W związku z powyższym, biorąc pod uwagę, iż to ojciec zobowiązany jestłożyć na utrzymanie małoletniej, wskazać należało, że koniecznym jest podejmowanie dalszych starań egzekucyjnych, także poprzez poszukiwanie majątku ojca dziecka, celem wyegzekwowania należnych środków.

Z tych względów Sąd Okręgowy z mocy art. 385 k.p.c. apelację oddalił.